

Nr 50

Av herr Carlsson i Tibro m. fl., om rätt att vid taxering till skatt åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära och vissa andra samhällsnyttiga ändamål.

Vid flera riksdagar har motionsvis föreslagits införandet av viss avdragsrätt för gåvor till olika samhällsnyttiga ändamål. I de likalydande motionerna I:308 och II:246 vid 1956 års riksdag preciserades förslaget i ett yrkande på »utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den taxerade inkomsten, med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål».

Bakom motionärernas initiativ låg tanken att väsentliga avsnitt av samhällsarbetet genom införandet av en sådan avdragsrätt skulle få ökade utvecklingsmöjligheter på grund av den stimulans till frivilliga personliga insatser som därigenom skulle skapas. Erfarenheterna från andra länder, där en sådan skattereform genomförts, har klart visat, att det skattebortfall som därigenom sker är relativt obetydligt jämfört med den vinst som samhället gör genom att ökade ekonomiska resurser av enskilda satsas på angelägna ändamål. Man har t. ex. i USA funnit, att denna avdragsrätt haft så värdefulla verkningar ur samhällssynpunkt att man ansett sig böra i väsentlig grad öka avdragsmöjligheten. Lika viktigt är det förhållandet att ett ekonomiskt engagemang ofta naturligt följs åt av en helhjärtad personlig arbetsinsats från givarens sida. Avdragsmöjligheten innebär en uppmuntran av den personliga idealiteten, desto mer angelägen som det förhållandevis hårda skattetrycket skapar en allvarlig broms för den enskilda bidragsgivningen.

En idévänlig politik nödvändig

När man hävdar att staten praktiskt bör driva en idévänlig politik — men däremot inte en idéstyrande — så gör man det i medvetandet om att vår demokratiska samhällsgemenskap i grunden är beroende av att positiva värderingar och levnadsregler utformas och förs vidare till kommande generationer. Det är inte statsmakternas sak att söka styra den idéernas tävlan genom vilken dessa normer bevisar sin livskraft, men det är naturligt att man från samhällets sida erkänner sitt beroende av de enskilda insatser

som här görs och sitt ansvar för att dessa inte hålls tillbaka utan tvärtom stimuleras.

Ingen vill t. ex. bestrida den ofantliga roll som folkrörelserna har spelat för tillkomsten av vårt moderna Sverige. Det aktuella läget på ungdomsfronten och inom nykterhetsvården har återigen aktualiserat värdet av det frivilliga organiserade arbete som ger människor gemenskap och samlar in deras strävan under en idébetonad målsättning. Statsmakternas vädjan till de religiösa och de profant idéella ungdomsrörelserna om hjälp i kampen för ett bättre nykterhetstillstånd är ett av uttrycken för en stigande uppskattning av dessas arbete.

Man bör emellertid inte blunda för att de idéella organisationerna numera arbetar under betydligt mer ansträngande ekonomiska förhållanden än tidigare, beroende på att alla kostnader successivt har drivits i höjden. Ett införande av den aktuella avdragsrätten skulle förbättra de ekonomiska förutsättningarna för det idéella arbetet. Det skulle dessutom säkerligen verka fostrande till ett mer bestämt och långsiktigt ansvarstagande från de enskildas sida.

Enskilda humanitära insatser behövs alltjämt

Den svenska socialvården har, som ett uttryck för medborgarnas solidaritetskänsla, vuxit till imponerande mått. Det är en ganska naturlig utveckling att viktiga generella uppgifter därvid alltmer har övertagits av samhällets organ. Vid sidan härav finns dock alltjämt plats för privata, humanitära insatser. Det gäller därvid ofta att ge hjälp i nödlägen som är mera individuella till sin karaktär och därför är svårare att inordna i generella regler och behovsskalor. Det är värt att observera att åtskilliga av de hjälpformer som vi nu räknar in i den samhälleliga socialvården har sprungit fram ur privata initiativ. Alltfort finns det därför anledning att lita till och stimulera till enskilda insatser också på detta område. Det kan ske genom medgivande av avdragsrätt för gåvor till sådana ändamål. Därvid hör inte heller gåvor till förmån för insatser på det internationella planet, t. ex. inom ramen för flyktinghjälpen, ställas utanför.

Stimulans åt forskning och undervisning

Den insikten har vuxit sig allt starkare att de materiella framsteg som de tekniska nydaningarna ställer i utsikt inte är garanterade utan är beroende av att tillräckliga resurser avdelas för grundläggande forskning och till utbildning av kvalificerad arbetskraft. Det är ur denna synpunkt en oformlighet att endast ekonomiska insatser till förmån för det slag av forskning, som kan ses som led i företagets tillverkningsprogram och alltså mera direkt kan komma att påverka deras avkastning, genom vederbörliga kostnadsavdrag kan undgå beskattning. De enskilda bidragen till grundforsk-

ningen, som visserligen endast på litet längre sikt kan beräknas avsätta resultat men då ofta av så mycket mer avgörande vikt, kan däremot med nuvarande skattebestämmelser inte undgå att beskattas. Det förefaller att vara en mycket klok investering att komplettera de direkta samhällseliga bidragen till sådan grundläggande forskning med den stimulans till enskild bidragsgivning som ett införande av den aktuella avdragsregeln vid gåvor till vetenskapliga ändamål skulle innebära. Lika väsentligt är att på denna väg uppmuntra till privata insatser till förmån för en ökning av undervisningsresurserna.

Motionernas behandling

Vid sin behandling av de ovan nämnda motionerna förutsatte bevillningsutskottet (betänkande 34/1956) att 1950 års skattelagssakkunniga vid sin behandling av frågan om beskattningen av periodiskt understöd även skulle överväga, huruvida periodiskt understöd till allmännyttiga ändamål i skattehänseende bör likställas med sådant periodiskt understöd, för vilket avdragsrätt nu föreligger. Utskottet ansåg sig också kunna förutsätta att de sakkunniga skulle komma att ägna uppmärksamhet åt de problem som föreligger med avseende på gränsdragningen mellan gåva och periodiskt understöd. — Först sedan 1950 års skattelagssakkunniga slutfört sin förenämnda utredning synes denna fråga böra tas under övervägande av riksdagen, förklarade utskottet. En sådan prövning synes, fortsatte utskottet, jämväl påverka bedömningen av frågan om avdragsrätt för enstaka gåvor till allmännyttigt ändamål.

I sitt betänkande beträffande avdragsrätt för periodiskt understöd m. m., som nu föreligger i stencilerat skick, förklarade emellertid 1950 års skattelagssakkunniga, att de inte finner sig kunna förorda att avdragsrätt av här diskuterad karaktär genomföres. Nedan anges innebörden i de väsentligaste av de invändningar som från de sakkunnigas sida göres mot tanken på sådana avdrag:

1) Avdragsrätt för frivilliga understöd till allmännyttiga ändamål kan betecknas som avsteg från de grunder, enligt vilka den direkta inkomstbeskattningen är uppbyggd.

2) I de fall där staten bidrager till ett ändamål genom anslag, sker en noggrann prövning, varvid villkoren för bidragens åtnjutande noggrant regleras. Vid införande av avdragsrätt skulle däremot omfattningen och inriktningen av de därav stimulerade enskilda bidragen inte alltid följa angelägenhetsgraden.

3) Det skulle vara svårt att avgränsa ändamålen, och skattemyndigheterna skulle ställas inför svåra problem vid genomförandet av kontrollåtgärder.

I anledning av dessa invändningar mot den föreslagna avdragsrätten kan här i korthet anföras:

1) Som tidigare i motionen har utvecklats är det ur samhällets synpunkt

av stort värde, att människor stimuleras att engagera sig personligt för allmännyttiga ändamål. Detta personliga engagemang — ofta förenat med en oavlönad arbetsinsats — kan inte på samma sätt vinnas genom medborgarnas bidrag skattevägen. En sådan stimulans till oegennyttiga insatser är enligt vår mening så värdefull att den väl kan motivera en viss komplettering av de nuvarande skattegrunderna. — Det kan emellertid anmärkas, att skattelagssakkunniga i viss mån uppger de principiella invändningarna genom att som eventuell utväg anvisa ett inrymmande av den diskuterade avdragsrätten inom ramen för det socialt motiverade försäkringsavdraget.

2) De enskilda bidragen skulle i ett mycket betydande antal fall gå just till sådana ändamål som statsmakterna själva bedömer som angelägna, men till vilka de inte anser sig ha möjlighet att ge anslag. Det bör därvid uppmärksammas, att bidraget genom skatteavdragslinjen i medeltal blir fyra gånger så stort som statens därvid minskade skatteinkomst. Vi anser det vara av ett positivt värde att uppgiften att bedöma angelägenhetsgraden i större utsträckning sprides till de enskilda människorna. Därmed uppmärksammas viktiga behov, som annars genom sin karaktär lätt går en central statlig bedömning förbi.

3) De problem som avgränsningen av ändamålen och genomförandet av kontrollarbetet erbjuder har på ett tillfredsställande sätt kunnat lösas i de länder där avdragsrätten har införts.

Med stöd av det som ovan anförts hemställer vi därför,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa, vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål.

Stockholm den 22 januari 1957

<i>Harry Carlsson</i> i Tibro	<i>Lisa Johansson</i>	<i>Einar Rimmerfors</i>
<i>Edvin Gustafsson</i> i Bogla	<i>Axel Gustafsson</i> i Borås	<i>James I. A. Dickson</i>
<i>J. Onsjö</i>	<i>Rolf Eliasson</i>	<i>S. Rimås</i>
<i>K. Kilsmo</i>	<i>S. Löfgren</i>	<i>Yngve Hamrin</i> i Jönköping
<i>Henning Carlsson,</i> Huskvarna	<i>Olof Hammar</i>	<i>Ruben Svedberg</i>
<i>Eric Nelander</i>	<i>Gustav Boija</i>	